

Bijela kuta kao simbol nenasilja

Dr. sc. KREŠIMIR LUETIĆ
prvi dopredsjednik / v.d. predsjednika
Hrvatske liječničke komore

Drage kolegice i kolege,

Kada je u kolovozu 2016. godine ubijen liječnik, urolog u slovenskoj bolnici u Izoli, gradu samo nekoliko kilometara udaljenog od hrvatske granice, mnogi su se hrvatski liječnici zapitali što se to događa. Zar je doista došlo vrijeme da se na svom radnom mjestu trebamo bojati za vlastitu sigurnost, strepiti za vlastiti život i zdravlje? Zar niti bijela kuta u kojoj kao liječnici obavljamo svoj poziv već desetljećima i stoljećima nije više nikakva prepreka za naru-

šavanje našega tjelesnog integriteta, pa čak i oduzimanja naših života?

Te iste 2016. godine Hrvatska liječnička komora provela je anketu o nasilju nad liječnicima. Rezultati su bili zabrinjavajući. Čak 93 % anketiranih liječnika doživjelo je nasilje na radnom mjestu, od čega je četiri petine verbalno, a jedna petina fizičko nasilje. Razmjeri pojave nasilja i napada na liječnike sve su nas zaprepastili te primorali na još aktivnije djelovanje u smislu jačanja razine sigurnosti u zdravstvenim ustanovama te strože zakonske regulative takvih djela u kaznenom zakonu.

Sjećamo se da se hrvatski Kazneni zakon inače mijenjao nakon određenih ekstremnih događaja poput ubojstva novinara u Zagrebu ili ubojstva odvjetnika u Osijeku. Nakon tih ubojstava te su dvije profesije izrijekom uvrštene u navedeni zakon tako da su kaznena djela u kojima su oni žrtve postala predmet službenoga gonjenja. Istodobno smo i dalje svjedočili praksi postupanja nadležnih tijela kojima su djela nasilja nad liječnicima i drugim zdravstvenim radnicima tretirana ili kao prekršaj ili je samo ostavljena mogućnost procesuiranja po privatnoj tužbi. Komora je još 2016. g. otpočela sa širokom inicijativom da se kaznena djela prisile i prijetnje nad liječnicima drugačije

definiraju u Kaznenom zakonu, i to tako da se kazneno procesuiraju po službenoj dužnosti. Višegodišnjim naporima i zalaganjem konačno smo prošle godine dočekali izmjenu Kaznenog zakona, u koji je uvršten potpuno nov članak – **Prisila prema zdravstvenom radniku** (čl. 315a). Predlagatelju zakona i samom zakonodavcu jasno smo argumentirali da se djelom prisile nad zdravstvenim radnikom u obavljaju zdravstvene djelatnosti zapravo onemogućuje mogućnost pružanja zdravstvene skrbi građanima i posljedično uskraćuje Ustavom zajamčeno pravo za zdravstvenu zaštitu. Primjerice, fizičkim napadom na liječnika koji radi u hitnoj službi i jedini je službujući liječnik na nekoj lokaciji te njegovim onesposobljavanjem za nastavak rada, nastaje izravna ugroza koja onemogućuje pružanje hitne medicinske pomoći jednom većem broju ljudi. Ovakvom argumentacijom „razoružani“ su čak i oni koji su smatrali da u Kaznenom zakonu ne treba ništa mijenjati, oni koji su smatrali da liječnici i ostali zdravstveni radnici ne bi trebali biti zakonski „posebno zaštićeni“.

Posljednjih nekoliko tjedana mogli smo nažalost čuti zabrinjavajuće vijesti o nekoliko napada na zdravstvene djelatnike u različitim hrvatskim zdravstvenim ustanovama, u kojima su oni bili izloženi

izravnoj pogibelji, a neki od njih i zadobili tjelesne ozljede. Za takva kaznena djela zakon je za počinitelja predvidio mogućnost kazne zatvora do pet godina. Sada su na potezu nadležne institucije: policija, DORH i sudovi. U našem se društvu već pomalo „izlizala“ ona glasovita rečenica: neka institucije rade svoj posao. Međutim, Komora će s posebnom pozornošću pratiti postupanja navedenih institucija, kako bi se uvjerali na koji će način nova zakonska odredba zaživjeti u praksi. Javno smo već inzistirali na striktnoj primjeni Kaznenog zakona i žurnom procesuiranju odgovornih počinitelja i nastaviti ćemo snažno to zagovarati. Uz primjereno i pravovremeno provođenje zakona, potrebno je podići razinu sigurnosti u samim zdravstvenim ustanovama. Dok neki smatraju da zaštitari nisu nužni u bolnicama, mogu čak i osobno posvjedočiti da je tek angažiranjem zaštitara u čekionici OHBP-a bolnice u kojoj radim značajno reducirana broj nasilničkih ponašanja. Zaštitari, videonadzor, zatim tzv. „tihi alarm“ za udaljena ili dislocirana radilišta tek su neke od mjera koje je Komora predložila radi podizanja stupnja sigurnosti naših radnih mjesta.

Nije nikakva novost konstatirati da hrvatski zdravstveni sustav ima brojne slabosti. Njegove slabosti, manjkavosti, a nerijetko i nelogičnosti, često se prelamaju upravo preko leđa nas liječnika. Mi smo oni koji su na „prvoj crti“, oni koji trebaju pacijentima objašnjavati njihova prava, oni koji im trebaju tumačiti zakonske odredbe ili odluke HZZO-a, oni koji objašnjavaju zašto su liste čekanja toliko dugačke i zašto na pretragu, pregled ili operaciju nije

moguće doći ranije, oni na koje nezadovoljan bolesnik prvo iskaljuje svoju ljutnju ili bijes. Ispada da pored toga što smo liječnici i obavljamo svoju profesiju najbolje što znamo i možemo, istovremeno u našem zdravstvenom sustavu počesto moramo biti i pravnici, socijalni radnici ili administratori. Donose se zakoni i propisi kojima se građanima jamče brojna prava iz zdravstvene zaštite te osigurava socijalni mir, a u praksi se ta prava ne mogu ostvariti ili ne mogu ostvariti u razumnom roku. Nezadovoljstvo takvim sustavom građani tada ne adresiraju prema onima koji vode sustav, županiju ili državu, nego prema neposrednim izvršiteljima u zdravstvenom sustavu, prema nama liječnicima i našim suradnicima drugih zdravstvenih profesija. Potpuno pogrešno i promašeno. Liječnici i ostali zdravstveni radnici najviše su zainteresirani za rad u maksimalno uređenom i organiziranom sustavu, ali odgovornost za to nije primarno na njima. Odgovornost je na zdravstvenoj, državnoj i lokalnoj administraciji koju naši nezadovoljni građani nažalost vide samo na televiziji ili eventualno svake četiri godine na političkim skupovima u predizbornoj kampanji.

Bilo kako bilo, ne postoji opravdanje za nasilničko ponašanje ili pribjegavanje nasilju kao metodom rješavanja problema, nesporazuma ili neostvarenih prava. Nasilje u zdravstvenom sustavu posebno je nerazumno jer se čini nad ljudima koji su posvetili cijeli svoj profesionalni život pomaganju i liječenju potrebitih. Jednostavno ne postoje „objektivni“ razlozi koji mogu biti opravdanje za nasilje, bilo verbalno, bilo fizičko.

Vjerojatno većini čitatelja nije poznat podatak da smo i u Hrvatskoj nažalost već imali slučaj ubojstva liječnika na radnom mjestu. Naime, dr. **Dalibor Kraljić**, specijalist fizijatar, hrvatski branitelj, suprug i otac troje djece, ubijen je u bijeloj kuti na svom radnom mjestu u bolnici u Varaždinskim Toplicama. Ubijen je vatrenim oružjem, a počinitelj tog tragičnog i sramotnog čina bio je pacijent. Taj tužni događaj dogodio se još 1994. godine. Svi koji su poznavali kolegu Kraljića, a osobno sam imao tu čast, mogli su se uvjeriti u njegove iznimne ljudske i profesionalne kvalitete. Bio je miran čovjek, predan svom poslu i obitelji, koji je mogao još puno toga dati hrvatskoj medicini i pacijentima.

No, jesmo li nakon toga kao država i društvo izvukli određene pouke? Jesmo li učinili sve, baš sve, da se takav čin ne ponovi? Jesmo li danas, 25 godina nakon toga potresnog događaja, sigurni na svojim radnim mjestima? Ili je, naprotiv, agresija postala društveno prihvatljivo ponašanje, pa čak i prema zdravstvenim radnicima? Jesmo li doista kao društvo zakazali? Najnoviji događaju nažalost upućuju na eskalaciju nasilja, na stanje u kojem se sutra može ponovno dogoditi tragedija. Stječe se također dojam da se evidentan porast virtualnog verbalnog nasilja prelijeva u fizičku agresiju u stvarnosti.

Kolegice i kolege, iskreno se nadam da nikada više nećemo svjedočiti takvom strašnom događaju. Liječnička bijela kuta treba biti ne samo naša službena uniforma, simbol našeg poziva, nego i svima jasan znak odvraćanja od nasilja i nasilničkog ponašanja.